

journal of the M.P. Drahomanov NPU. Series 5. Pedagogical sciences: realities and prospects. No. 89. pp. 87–92. [in Ukrainian].

5. Luchko, S. (2012). Spivvidnoshennia sotsialnoita vykhovnoi roboty iz zasudzhennyi v ustanovakh vykonannia pokaran [Correlation of social and educational work with convicts in penitentiary institutions]. *Law and management: electron. Science issue.* / Nat. Univ. tax. services of Ukraine; (Ed.). P. Melnyk. No. 2. pp. 459–472. Available at: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals> [in Ukrainian]

6. Osnovy penitentsiatoi pedahohiky i psykholohii: navchalnyi posibnyk (2003). [Fundamentals of penitentiary pedagogy and psychology: a study guide]. Zamula S.Yu., Kostenko V.A., Mandra V.I., Padalets B.V., Skokov S.I. (Ed.). Synovy V.M. Bila Tserkva, 101 p. [in Ukrainian].

7. Pantiuk, T. (2023). Spetsyfika orhanizatsii osvity ta vykhovannia u penitentsiarnykh zakladakh Ukrainy [Specificity of the organization of education and education in penitentiary institutions of Ukraine]. *Youth & market.* No. 4 (212). pp. 7–11. [in Ukrainian].

8. Penitentsiarna pedahohika: nauk.-metod. posib. dlia stud. vyshch. navch. zakl. [Penitentiary pedagogy: science and method. manual for students higher education closing]. S. Kharchenko, O. Karaman, N. Krasnova; State Establishment “Luhans. national Taras Shevchenko University”. (2011). Luhansk, 329 p. [in Ukrainian].

9. Proskura, V.V. (2015). Rol tserkvy u resotsializatsii zasudzhenykh do pozbavlennia voli. The role of the church in the resocialization of the convicted persons. *Ukrainian society.* No. 2 (53). pp. 17–25. [in Ukrainian].

10. Sinyov, V.M. & Kryvusha, V.I. (2000). Penitentsiarna pedahohika: v osnovnykh zapytanniakh i vidpovidiakh [Penitentiary pedagogy: in basic questions and answers]. *Tutorial.* Kyiv, 123 p. [in Ukrainian].

11. Bilavych, H., Mukan, N. & Horokhivska, T. (2023). Christian values in the professional training of future lawyers. *Youth and the market.* No. 2 (210). pp. 24–28. [in English].

Стаття надійшла до редакції 10.08.2023

УДК 378(532+477)-042.2

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.291096>

Анатолій Мартинюк, доктор педагогічних наук,
професор кафедри музичного мистецтва і методик навчання
Університету Григорія Сковороди в Переяславі
Наталія Онищенко, доктор педагогічних наук,
професор кафедри освітології та педагогічної інноватики
Університету Григорія Сковороди в Переяславі

СИСТЕМА ВИЩОЇ ОСВІТИ В САУДІВСЬКІЙ АРАВІЇ ТА УКРАЇНІ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

У статті проаналізовано загальні відмінності, проблеми та визначено перспективи вищої освіти в Україні та Саудівській Аравії у контексті глобальних трансформацій сучасного освітнього простору.

Наголошується, що вища освіта в нових соціально-економічних умовах набуває високого статусу, саме вона сприяє переходу до інформаційного суспільства, визначаючи пріоритети розвитку сучасної європейської правової держави, в якій основним стратегічним резервом є високоосвічена молодь.

Порівняльний аналіз розкриває особливості системи вищої школи України та Саудівської Аравії, визначено недоліки та переваги кожної із систем.

Ключові слова: система вищої освіти; університети; державна політика; глобалізація; реформи; традиції; Україна; Саудівська Аравія; освіта; університет; освітня система; вища освіта; якість освіти; стандарти; контроль; порівняльний аналіз.

Літ. 7.

Anatolii Martyniuk, Doctor of Science (Pedagogy),
Professor of the Art Disciplines and Teaching Methods Department,
Hryhoriy Skovoroda University in Pereiaslav
Nataliia Onyshchenko, Doctor of Science (Pedagogy),
Professor of the of Educology and Pedagogical Innovation Department,
Hryhoriy Skovoroda University in Pereiaslav

SYSTEM OF HIGHER EDUCATION IN SAUDI ARABIA AND UKRAINE: A COMPARATIVE ANALYSIS

The article analyzes general differences, problems and defines the prospects of higher education in Ukraine and Saudi Arabia in the context of global transformations of the modern educational space.

The main elements of higher education are systematized and characterized, which is defined as a set of higher educational institutions that provide fundamental scientific, professional and practical training, the acquisition by graduates of educational and qualification levels, improvement of scientific and professional training, retraining and advanced training.

It is concluded that higher education in the new socio-economic conditions acquires a high status, it contributes to the transition to the information society, determining the priorities of the development of the modern European legal state, in which the main strategic reserve is highly educated youth.

It was determined that in modern conditions, Ukraine continues to create its national system of higher education, which is focused on socio-economic modernization. The experience accumulated by foreign countries that have similar problems can be very interesting and instructive. They carried out their transformations in conditions of limited financial resources, as well as a difficult socio-economic situation. In this regard, the higher education system of Saudi Arabia, which is also undergoing a process of transformation and modernization, is of particular interest.

The comparative analysis reveals the peculiarities of the higher education system of Ukraine and Saudi Arabia, the disadvantages and advantages of each system are determined.

Keywords: higher education system; universities; state policy; globalization; reforms; traditions; Ukraine; Saudi Arabia; education; university; educational system; higher education; quality of education; standards; control; comparative analysis.

Постановка проблеми. Освіта – це один із найоптимальніших і найінтенсивніших способів входження людини у світ науки та культури. Саме під час здобуття освіти людина засвоює духовні цінності. Здобуття освіти є процесом трансляції культурно оформлених зразків поведінки й діяльності, а також сталих форм громадського життя. У зв'язку з цим дедалі чіткіше простежується залежність розвитку окремих країн від рівня і якості освіти, культури та кваліфікації громадян. Міжнародна спільнота сьогодні об'єднує зусилля у сфері освіти, прагнучи виховувати громадянина світу. Саме тому вища освіта сьогодні в усьому світі швидко реформується як за змістом, так і за формами.

Актуальність теми визначається тими серйозними змінами, які спостерігаються сьогодні у сфері освіти під впливом процесів глобалізації. Поверхнева уніфікація та універсалізація не можуть приховати глибинних внутрішніх суперечностей, пов'язаних із відмінностями у традиціях, менталітеті, культурних установах та цінностях. У рамках глобалізації освіта все частіше усвідомлюється не як соціальний інститут, резерв майбутнього розвитку та широкомасштабних змін, а як соціокультурна цінність, пов'язана зі збереженням культурної ідентичності в глобалізованих мультикультурних середовищах.

Трансформація освіти, розглянута в контексті глобалізації, дає змогу усвідомити важливий факт своєрідності культури будь-якого суспільства, без розвитку якої неможлива жодна інша зміна етнопонаціональних соціумів [2]. У цьому аспекті вплив глобалізації на освітні системи різних країн ще дуже погано вивчений, оскільки культурологічного аналізу в основному зазначали загальні тенденції трансформації освітніх структур, а не їх локальні особливості.

Аналіз основних досліджень і публікацій. У виявленні освітніх парадигм та факторів їх трансформації важливу роль відіграє спадщина мислителів, ідеї яких визначили смислове ядро педагогічних теорій (І. Бентам, Дж. Локк, Ж.-Ж. Руссо, І. Кант, Г.В. Гегель, М. Шелер, Д. Дьюті, Г. Зіммерман, Е. Дюркгейм, Т. Парсонс, Н. Еліас), а також роботи тих

спеціалістів, які бачили в освіті прикладну галузь філософсько-пізнавальних, соціально-політичних чи соціально-культурних процесів (І.Ф. Герbart, А. Тойнбі, Ф. Фребель, Е. Фромм, К. Ясперс, Ю. Хабермас) [6].

Філософські та правові аспекти вищої освіти розкрито в численних наукових публікаціях зарубіжних і вітчизняних дослідників, зокрема, О. Балінської, О. Бандури, В. Бліхара, С. Богачова, В. Вовк, В. Годованець, С. Гусарєва, Р. Гурака, М. Данилькевича, В. Комарова, М. Костицького, В. Кравця, Т. Куковської, Д. Кумкова, О. Кресіна, М. Легенського, Н. Оніщенко, В. Опришка, У. Парпан, О. Тихомирова, А. Токарської, І. Хомишин, В. Чернописької та багатьох інших науковців.

Антропологічний аспект освітніх процесів всебічно проаналізовано в роботах М. Мід, Дж. Мура, Е. Кассіра, А. Стролла, А. Спеллера, Е. Кауфа, М. Моранда, Е. Фромма, Е. Франкла [6].

Проблеми взаємодії освіти з питаннями економіки, політики, ідеології та мови країн досліджуються представниками різних напрямів: функціонально-позитивістського (Д. Белл, Ф. Хайек, А. Гідденс, Е. Тоффлер, Ф. Фукуяма, П. Дракер, К. Келлі); постпозитивістського та філософсько-лінгвістичного (Дж. Серль, Дж. Ліч, У. Куайн, Дж. Фодор, Н. Хомскі); постмодерністського (М. Фуко, Ж. Дерріда, Ж.-Ф. Ліотар, Ж. Бодрійар, Б. Бернстайн, Дж. Вітті); соціально-конструктивістського (П. Бергер, Т. Лукман, Дж. Муррано, С. Молл, П. Бурдьє) та ін. [1].

Мета статті – виявити особливості вищої освіти в Україні та Саудівській Аравії, здійснити порівняльний аналіз у контексті глобальних трансформацій сучасного освітнього простору.

Виклад основного матеріалу. Серед важливих напрямів розвитку вищої освіти в Україні – системне вдосконалення національного освітнього простору, його кореляція відповідно до вимог міжнародного стандарту вищої школи. Досвід, акумульований попередньою системою вищої освіти, на сьогодні вже не може задовольнити як запити ані сучасної молоді людини, ані потреби держави у висококваліфікованих фахівцях, а тому є негативним чинником на шляху реформування вищої освіти й розвитку правової держави загалом.

Оскільки освіта виступає запорукою життєвого та кар'єрного успіху громадян, а також відіграє важливу роль як у соціальному, так і в економічному розвитку країни, то стратегічним завданням держави постає обґрунтоване визначення нових виважених структурних змін в інституційній системі з метою подолання соціально-економічних проблем шляхом реформування усєї освітянської галузі.

Загальна ідеологія модернізації освіти, на думку В. Андрущенка, має бути спрямована на підвищення її ефективності та конкурентоспроможності, а її сутність полягає у збереженні минулого, його очищенні від деформацій і осучасненні відповідно до світового досвіду [4]. Це потребує розв'язання багатьох питань: від змісту освіти до доступу до якісної освіти, від професіоналізму педагога до управління, фінансування та інституційного менеджменту.

Трансформація освіти в арабському світі обумовлена реалізацією зазначених тенденцій, пов'язана зі спробою врегулювання глибинного конфлікту між цінностями та сенсожиттєвими орієнтаціями традиційного типу та цінностями, породженими глобалізацією та пов'язаними з т. зв. "неоліберальним-неконсервативним комплексом". У цьому аспекті освіту треба розуміти як соціально-культурну сферу, що концентрує та відображає суперечності, породжені цивілізаційним розвитком, і здатну впливати на поведінкові стратегії та рішення через систему соціально-культурних інститутів і цінностей.

Саудівська Аравія – цікава та багата країна, яка сповідує іслам. Вона має з погляду європейців досить специфічну систему освіти. Навчання базується на суворих правилах поведінки, які не зазнають компромісів та обговорень, але водночас державою інвестуються великі кошти, які звільняють батьків від освітніх турбот. Відтак вища освіта в Саудівській Аравії має свої особливості, що відрізняють її від освіти в інших країнах.

Університети Саудівської Аравії щороку займають найвищі місця в рейтингах. Університет Короля Абдул-Азіза посідає 109 місце у світі та перше серед арабських країн у рейтингу QS, Університет нафти та корисних копалин імені короля Фахда – 163, Університет Короля Сауда – 277 [1]. Крім того, останній університет згідно із Shanghai Ranking є 38 у світі за напрямом телекомунікаційної інженерії [2].

Головним чинником успішних рейтингів арабського ЗВО є те, що другі за величиною державні витрати Саудівської Аравії йдуть саме на освіту, а це – 8,8 % валового внутрішнього продукту. Для порівняння: середньосвітовий показник – 4,6 %.

Особливістю вищої освіти в Саудівській Аравії є її зосереджена увага на вивченні ісламу. До 1957 р., коли було засновано Університет Короля Сауда, багато саудівців для того, щоб здобути освіту, емігрували до інших країн [2].

У Саудівській Аравії можна навчатися безкоштовно, оскільки держава й університети щороку виділяють гранти для громадян країни та іноземців. Стипендії покривають навчання, проживання, навчальні матеріали, медичне обслуговування та переліт на батьківщину під час літніх канікул.

На бакалаврат можна вступити після 11 класів школи. Необхідний середній бал – 3,75.

Однією з особливостей системи вищої освіти в Саудівській Аравії є обмеження за віком для бакалаврів, що вступають на програми, – 18–25 років [3].

Для навчання потрібно підтвердити рівень володіння мовою: для англomовних програм підійдуть результати IELTS чи TOEFL, для арабomовних – результати національного іспиту, який можна скласти в центрах при університетах та мовних школах країни.

Сектор вищої освіти в Україні є великим. У 2021 р. 62 % людей віком 30–34 роки мали закінчену вищу освіту, що набагато більше за середній рівень у ЄС – 40 %. Рівень участі в системі вищої освіти залишається високим, хоча кількість студентів зменшується через демографічні зміни, тобто старіння населення. Один із трьох студентів навчається заочно, що показує роль вищої освіти в навчанні дорослого населення [5].

Реформи вищої освіти спираються на Болонський процес. Забезпечення якості має підтримувати кращі результати зайнятості, зосереджуючись переважно на результатах навчання. Крім поліпшеного зовнішнього забезпечення якості через Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, у 2021 р. Україна отримала кредит Світового банку в розмірі 200 мільйонів доларів США для підтримки процесів на інституційному рівні [3].

Проте сьогодні в багатьох дослідників цієї проблеми постає риторичне запитання щодо доцільності, результативності й ефективності входження національної системи вищої освіти до Болонської системи. Зокрема, можна погодитися з думкою В. Мовчан про те, що Україна, яка практично беззастережно увійшла до системи Болонського процесу, за короткий час відчула її недоліки, продовжує дискусії щодо напрямів перебудови освіти [5].

Вища освіта в Україні має свої особливості, що відрізняють її від освіти в інших країн, наприклад, її поділ на три ступені: бакалаврат, магістратура, докторантура.

Бакалаврат триває 4 роки й передбачає здобуття базових знань з обраної спеціальності. Магістратура триває 1–2 роки і має метою поглиблення та розширення знань, а також розвиток науково-дослідницьких навичок. У докторантурі здобувач виконує фундаментальні наукові дослідження для отримання вищих наукових ступенів.

Вища освіта в Україні надає можливість безкоштовного навчання в найкращих університетах для

талановитих та успішних студентів. Для цього необхідно здати зовнішнє незалежне оцінювання (ЗНО), яке є єдиним критерієм вступу до ЗВО. Також існують різні гранти, стипендії та програми обміну для підтримки студентів [4].

Система вищої освіти дає змогу глибоко опанувати іноземну мову. У більшості ЗВО викладаються іноземні мови як обов'язкові чи факультативні дисципліни. Також існує можливість навчатися англійською, німецькою, французькою чи іншою мовою за спеціальними програмами або у міжнародних вишах.

Вища освіта в Україні має свою унікальність, яка полягає у тому, що ґрунтується на принципах автономії та самоврядування університетів, які самі формують зміст і структуру своїх освітніх програм, обирають керівників, визначають стратегію розвитку.

Система вищої освіти в Україні інтегрована до європейського простору вищої освіти, який спрямований на створення єдиного стандарту якості, мобільності та визнання кваліфікацій. Для цього університети в Україні використовують європейську систему переказу кредитів (ECTS), видають дипломи з додатком (Diploma Supplement), беруть участь у різноманітних програмах обміну і співробітництва [2].

Вища освіта в Україні характеризується високим рівнем знань бакалаврів, які перевершують компетенції своїх колег того самого віку на Заході. Це підтверджується успіхами випускників українських бакалаврських програм, які вступають на магістерські та докторські програми в ЄС та інших країнах.

Порівнюючи систему вищої освіти в Саудівській Аравії та Україні, можемо визначити таке. За моделлю освіти Україна має тривірневу систему вищої освіти, включаючи бакалавр, магістратуру та докторантуру. Вища освіта в Україні доступна в державних та приватних університетах.

Саудівська Аравія також має тривірневу систему вищої освіти. В останні роки країна активно розвиває свої університети та запрошує зарубіжних викладачів і дослідників.

За порівнянням структури університетів: українські мають різноманітний набір спеціальностей та програм. Якість освіти може змінюватись залежно від конкретного ЗВО. Державні університети часто доступніші з погляду вартості навчання. Освіта в Україні є, за визначенням західних педагогів, "енциклопедичною". У вітчизняній освіті ще простежується певний ступінь інерційності, у низці випадків переважає інформаційно-пояснювальний підхід, який не передбачає звернення студентів до ціннісно-сислової основи отримуваних знань, не актуалізує процеси пошуку сенсу, вибору, рефлексії [3].

Саудівські університети також пропонують широкий спектр програм. Останні зусилля уряду спрямовані на поліпшення якості вищої освіти, залуче-

ння міжнародних студентів і дослідників. Однак країні потрібні освічені молоді саудівці з ринковими навичками та здібностями до інновацій і підприємництва. Це не зовсім те, що забезпечує система освіти Саудівської Аравії, оскільки вона заснована на механічному та релігійному навчанні.

При порівнянні доступності та міжнародного співробітництва стає зрозумілим, що Україна більш відкрита для іноземних студентів, і останніми роками активно залучає студентів з усього світу. Багато університетів пропонують програми англійською мовою, що робить освіту доступною для іноземних студентів.

Саудівська Аравія також працює над збільшенням кількості міжнародних студентів та дослідників. Вона пропонує стипендії та програми для іноземних студентів, однак може мати для них суворіші правила та обмеження, ніж Україна. Для вступу треба скласти іспити, знати англійську й арабську мови. З-поміж іноземців популярний Ісламський університет імені Імама Моххамеда Бен Сауда. Навчання у ньому – безкоштовне, і є послаблення у жіночих та чоловічих групах. А Ісламський університет у місті Медіна приймає лише чоловіків, до того ж на платній основі. Навчання дуже суворе, забирає весь час, працювати не можна, тому треба заздалегідь забезпечити матеріальні можливості, оскільки оренда житла є дорогою, а гуртожитків для студентів нема [2].

У Саудівській Аравії активно розвиваються наука та технології, особливо в галузі нафти, газу, енергетики, водопостачання та навколишнього середовища. Університети Саудівської Аравії щороку займають високі місця у світових рейтингах за інженерними і технологічними напрямками. Також країна будує нові науково-дослідні центри, зокрема такі, як Науково-технологічний університет імені короля Абдалли (KAUST), який є одним із найсучасніших та інноваційних у світі.

За гендерною ознакою в Україні поділу немає, студенти обох статей вчать разом. У Саудівській Аравії існує повний поділ чоловіків та жінок у сфері освіти. Усі університети, коледжі та школи мають окремі кампуси, будинки, класи і навіть транспорт для студентів різних статей. Це пов'язано з традиційними нормами ісламу, які забороняють змішування між чоловіками та жінками у громадських місцях.

У системі вищої освіти України поняття загальної релігійності в освіті не існує. Натомість у Саудівській Аравії особлива увага приділяється релігійній освіті, арабській та англійській мовам. Тут студіювання ісламу домінує – усі студенти вивчають Коран, Хадіс, фікх, тафсир, акіду та інші аспекти ісламської науки. Також усі повинні дотримуватися п'яти щоденних намазів, постити в Рамадан та виконувати інші релігійні обряди [3].

За ознакою перспективи після навчання можемо констатувати таке. Випускники закладів вищої освіти України можуть працювати за своїм фахом як у країні, так і за кордоном. Для цього їм необхідно мати диплом із додатком (Diploma Supplement), який визнається в інших країнах Болонського процесу. У Саудівській Аравії випускники також мають таке право, однак для того, щоб емігрувати або знайти роботу іноземцю, необхідно мати дозвіл від спонсора, який може бути роботодавцем, університетом або родичем.

Система вищої освіти в Україні та Саудівській Аравії має свої плюси і мінуси. В Україні державні університети надають високоякісну освіту, яка доступна для всіх студентів, однак приватні університети можуть бути дорожчими, а якість освіти – нижчою.

У Саудівській Аравії державні університети надають високоякісну освіту, яка доступна для всіх студентів, однак можуть бути обмеження щодо навчання жінок [2].

В Україні є кілька проблем у вищій освіті. Одна з головних – обмежена автономія закладів освіти, корупція у ЗВО. Крім того, недостатнім та мало-ефективним є державне фінансування [4].

Учені вказують на те, що період навчання може тривати 5–6 років, але не всім вдається поєднувати навчання та роботу. Тому для багатьох студентів відтягування моменту фінансової самостійності є великим недоліком освіти. Якщо не вдалося вступити на бюджет, виникає питання про високу вартість навчання. До того ж, наголошується на різниці між запитом ринку та перевагами абітурієнтів в Україні.

Недоліки існують і в системі вищої освіти Саудівської Аравії. По-перше, суворі закони. Політичний устрій цієї країни заснований на законах шаріату. Тут чоловіки та жінки не змішуються у громадських місцях, дівчата носять повністю закритий одяг, п'ять разів на день мусульмани моляться. Студентам варто уважно вивчити правила країни, а також особливі умови та вимоги обраного університету.

По-друге, мова. Навчання на більшості програм у Саудівській Аравії відбувається арабською мовою. Вивчити її – непросте завдання. Текст цією мовою читається справа наліво, одна і та сама буква може мати чотири варіанти написання, а алфавіт складається тільки з букв, що позначають приголосні звуки. На вивчення арабської, особливо для академічних цілей, може піти не один рік.

По-третє, проживання. Більшість університетів Саудівської Аравії не мають студентських гуртожитків. Якщо ціна за проживання не покривається стипендією, то доводиться винаймати житло самостійно.

Висновки. Система вищої освіти Саудівської Аравії має унікальні особливості, що відображають

культуру, історію та релігію цієї країни. Деякі з них: роздільне навчання; релігійна освіта. Зміст освіти Саудівської Аравії характеризують сильні позиції релігії, філософії та педагогіки прагматизму, освіта має більш утилітарний характер. Релігія є обов'язковим предметом вивчення для всіх студентів університетів. Дійсно, такий контроль пригнічує критичне мислення, і в результаті система освіти не обов'язково сприяє інноваціям та творчості, які мають важливе значення для розвитку. Що стосується змісту освіти, то в українській вищій школі переважає прагнення до оволодіння не практичними навичками та вміннями, а засвоєння науково-теоретичних засад змісту навчання.

Позитивним досвідом української вищої школи є зміст освіти, який ґрунтується на державних освітніх стандартах, які забезпечують високий рівень освіти та єдність освітнього простору. Специфічною рисою вищої школи Саудівської Аравії вважати-муться елективний підхід до формування навчальних планів у рамках підготовки бакалаврів та магістрів.

При великій кількості відмінностей у двох системах вищої освіти, безперечно, є і подібність. Наприклад, орієнтація на високий рівень професіоналізму, реалізацію інтелектуально-творчого потенціалу студентів, розвиток їх морально-патріотичних якостей. В українських освітніх документах ця спрямованість простежується більш ґрунтовно, що підкреслює високі традиції української духовності. В арабській вищій освіті акцент робиться на досягненні прагматичних цілей: умінні гнучко мислити, творчо оцінювати ситуацію, виховання релігійності та громадянськості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Богущ Л. Розвиток системи освіти України в рамках стратегії підвищення якості її послуг та конкурентоспроможності національної економіки. URL: <https://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/Bernatova/subor/Bogush.pdf> (дата звернення: 01.09. 2023).
2. Волович В. Болонський процес і нова парадигма освіти в Україні. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2004. № 4. С. 189–199.
3. Ватфа Алі Асаад. Арабське просвітництво між двома новими епохами. *“Шуун Арабія”*. № 107, вересень 2001.
4. Гарасимів Т.З., Чернописька В.З., Кучеренко Н.В. Аксіологічні засади сучасної університетської освіти: правові підходи : монографія. Львів : Сполом, 2021. 192 с.
5. Закон України “Про вищу освіту”. № 1556-VII від 1 липня 2014 р. *База даних “Законодавство України” ВР України*. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 01.09. 2023).
6. Козловець А. Українська вища освіта в дискурсі глобалізаційних процесів. *Інновації у вищій освіті: проблеми, досвід, перспективи* / за ред. П.Ю. Сауха. Житомир : Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні. Київ : Педагогічна думка, 2011. С. 18–32.
7. Шинкарук В. Основні напрями модернізації структури вищої освіти України. *Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України*. URL: <http://www.mon.gov.ua>.

ДОТРИМАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ЗМАГАНЬ У ДИСТАНЦІЙНОМУ ФОРМАТІ

REFERENCES

1. Bohush, L. Rozvytok systemy osvity Ukrainy v ramkakh stratehii pidvyshchennia yakosti yii posluh ta konkurentospromozhnosti natsionalnoi ekonomiky [Development of the education system of Ukraine in the framework of the strategy of improving the quality of its services and the competitiveness of the national economy]. Available at: <https://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/Bematova9/subor/Bogush> (Accessed 01.09. 2023). [in Ukrainian].
2. Volovych, V. (2004). Bolonskyu protses i nova paradyhma osvity v Ukraini [The Bologna process and the new paradigm of education in Ukraine]. *Sociology: theory, methods, marketing*. No. 4. pp. 189–199. [in Ukrainian].
3. Vafsa, Ali Asaad. (2001, September). Arabske prosvytynstvo mizh dvoma novymy epokhamy [Arab enlightenment between two new eras]. "Shuun Arabia". No. 107. [in Ukrainian].
4. Harasymiv, T.Z., Chomopyska, V.Z. & Kucherenko, N.V. (2021). Aksiologichni zasady suchasnoi universytetskoï osvity: pravovi pidkhody: monohrafiia [Axiological principles of

modern university education: legal approaches: monograph]. Lviv, 192 p. [in Ukrainian].

5. Zakon Ukrainy "Pro vyshchu osvitu" [Law of Ukraine "On Higher Education"]. No. 1556-VII from July 1, 2014. "Legislation of Ukraine" database of the Verkhovna Rada of Ukraine. Available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (Accessed 01.09.2023). [in Ukrainian].

6. Kozlovets, A. (2011). Ukrainska vyshcha osvita v dyskursi hlobalizatsiinykh protsesiv [Ukrainian higher education in the discourse of globalization processes]. *Innovations in higher education: problems, experience, prospects*. (Ed.). P.Yu. Saukha. Zhytomir: National report on the state and prospects of education development in Ukraine. Kyiv, pp. 18–32. [in Ukrainian].

7. Shynkaruk, V. Osnovni napriamy modernizatsii struktury vyshchoi osvity Ukrainy [The main directions of modernization of the structure of higher education of Ukraine]. *Official website of the Ministry of Education and Science of Ukraine*. Available at: <http://www.mon.gov.ua>. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 11.09.2023

УДК 378.147.88:004.031.4(4/8)

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.288273>

Сергій Шаров, кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри комп'ютерних наук

Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного

Тетяна Шарова, доктор філологічних наук, професор,
головний науковий співробітник відділу роботи з обдарованою молоддю
Державної наукової установи "Інститут модернізації змісту освіти"

ДОТРИМАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ЗМАГАНЬ У ДИСТАНЦІЙНОМУ ФОРМАТІ

У статті висвітлено напрями дотримання принципів академічної доброчесності під час проведення Всеукраїнського турніру юних інформатиків у 2022–2023 н. р., що був організований на базі Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Зазначається, що академічна доброчесність під час проведення цього інтелектуального змагання дотримана через оприлюднення всіх матеріалів турніру, фахову відповідність членів оргкомітету та журі, списки яких затверджені МОН України, проведення різних етапів турнірного змагання з інформатики на засадах прозорості і публічності. Наявність відеореєстрації, здійснення відеозапису та прозора робота на всіх етапах уможливила досягнути успішного проведення заходу в дистанційному форматі з дотриманням принципів академічної доброчесності для усіх учасників, хто був долучений до турнірних змагань.

Ключові слова: академічна доброчесність; інтелектуальні змагання; дистанційний формат; турнір програмування.
Літ. 15.

Sergii Sharov, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor,
Head of the Computer Science Department,

Dmytro Motornyi Tavria State Agrotechnological University

Tetiana Sharova, Doctor of Sciences (Philology), Professor,
Chief Research Worker at the Scientific and Methodological Sector
for Work with Gifted Youth at the Department of Work with Gifted Youth,
State Scientific Institution "Institute of Education Content Modernization"

UPHOLDING THE ACADEMIC INTEGRITY DURING INTELLECTUAL COMPETITIONS IN A DISTANCE FORMAT

The article presents an analysis of research of the academic integrity during distance learning and conducting intellectual competitions. It was emphasized that an important issue today is technical support and support of intellectual competitions in a distance format in order to ensure academic integrity. The study contains information about the All-Ukrainian tournament of young computer scientists in 2022–2023, which was organized on the basis of Uman Pavlo Tychnina State Pedagogical University.